

uden for Hjemmet; ja det synes endog at lade sig godtgøre, at Husmænd med 2 Køer, naar de ikke kunne faa tilstrækkeligt Arbejde for andre, ere daarlige end Husmænd med 1 Ko, saafremt disse have lettere Afgang til Beseftigelse paa de større Jordbrug. Først naar Huslodderne blive saa store, at der kan holdes 3 Køer, synes Brugerne udelukkende at kunne leve af sin egen Bedrift. Dette meddeles dog kun som det i det hele og store almindelige Resultat, idet der her er en Del Forskelligheder fra Sted til Sted; imidlertid viser det sig, at der ved den paatænkte Foranstaltning Gennemførelse saa vidt muligt ikke alene maa tages Hensyn til Størrelsen og Antallet af de eksisterende Huse; der maa ogsaa ses hen til, om der i Nærheden er Arbejde at faa i den Tid, Husmanden kan aase fra sin egen Bedrift; og det er her værd at lægge Mærke til, at Huse med 1 Ko i højere Grad end Huse med 2 Køer samle sig omkring de større Landbrug, hvor Brugerne af de smaa Lodder rimeligvis blive foretrukne som en mere disponibel Arbejdskraft end Husmænd, der i alt væsentligt have Beseftigelse nok i Hjemmet.

Der kunde nu spørges, om der ud fra det indsamlede Materiale lader sig sige noget om, hvorvidt den paatænkte Vej til Forbedring af Arbejdsforholdene paa Landet — at aabne lettere Afgang til Erhvervelsen af Jord til Huslodder — er den rette, og Svaret maa da nærmest være dette, at naar meget store, sammenhængende Dele af Landet (ca. $\frac{3}{5}$ af samtlige Kommuner*) med over $\frac{5}{6}$ af Stemmerne have udtalt sig til Gunst for den udfastede Tanke, maa det formentlig anses for et afgørende Bevis paa, at den antydede Vej til Opgavens Løsning i alt væsentligt er den rette, og denne Opfattelse finder tillige Støtte deri, at de fra Landboforeningerne indkomne Besvarelser til Trods for en Del Afvigelser dog i det hele og store maa siges at staa i god Overensstemmelse med Oplysningerne fra Sogneraadene (jfr. de statistiske Undersøgelser Side 40—46).

Her kunde maaske rejses den Indvending, at det foran er paavist, at Sogneraadenes Besvarelser lade formode, at man ikke ved en Foranstaltning som den paatænkte kan afhjælpe Arbejdsløsheden ved de særegne Arbejdspladser, Stationsbyerne o. s. v.; dette vilde dog sikkert være urigtigt, thi hvis en Lettelse af Livsvilkaarene kan skaffes tilveje i Fæstegnene og Jyllands Heedeegne, vilde Befolkningen næppe i saa høj Grad som nu søge bort til andre Egne og der fremkalde en Del Arbejdsløshed, og Opgavens Løsning de første Steder vilde derigennem komme de sidste til gode, idet man her synes at have en Mulighed for at ramme Ondet — Arbejdsløsheden — ved dets Rod.

Imidlertid maa det bemærkes, at der er fremkommet en Del Forslag fra Sogneraadene, der afvige noget fra den — i det foran (Sp. 2883—84) citerede Spørgsmaal — udtalte Tanke; paa sine Steder (særlig i Jylland) udtaler man Døstet om større Lodder, paa andre Steder (særlig paa Derne) er Tanken om Havelodder fremme**); ligeledes er der en Række Steder, hvorfra der udtales bestemte Ønsker angaaende de ny Huslodders Besiddelsesformer; Flertallet af disse Udtalelser fremhæver Selvejet som det heldigste.

Disse Meddelelser paa Grundlag af det paa Landbokommissionens Foranstaltning indsamlede Materiale ere supplerede med en Række Undersøgelser byggede paa Tallene fra den officielle Statistik. Disse Undersøgelser, der særlig beseftige sig med de Forskudninger, Husenes Antal og Størrelsesforhold i de senere Aar have været undertastede, ere foretagne med det Maal for Øje, om muligt, at vinde yderligere Beviser for Rigtigheden af det foran meddelte, samtidigt med, saa vidt det har ladet sig gøre, at paapege ny Aarsager til de forskellige — foran omtalte — Gjendommeligheder.

Side 85—103 gives en Række Oplysninger om Kreaturholdet paa de mindre Huslodder, og det fremgaar deraf, at Antallet af Hornkvægsbesætninger paa 1 og 2 Stkr. Kvæg i den senere Tid er gaaet betydelig ned — idet der dog er en Del Forskelligheder fra Sted til Sted. I Hovedtrækkene lade Bevægelserne i Antallene af Besætninger paa 1, 2 og 3 Stkr. Hornkvæg sig fremstille ved nedenstaaende Table, hvor Tallene fra 1881 ere satte lig 100, medens Tallene fra de senere Kreaturtællinger ere beregnede i Forhold dertil:

*) De 22 Hovedgrupper og 17 mindre betydelige Grupper af Kommuner.

***) Denne forskellige Opfattelse angaaende Husmandsloddernes Størrelse er selvfølgelig afhængig af de eksisterende Forhold paa flere Omraader f. Eks. det, at den Rod, der i en Egn giver en Landarbejder mere, paa andre Steder — f. Eks. i Egne, hvor der dyrkes Sukkerroer — kan give en selvstændig Landbruger, som altsaa gaar ud af Landarbejdernes Tal.